

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. Félévre 6 K.
Negyedévre 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
TELEFON 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A német kálibányászat válsága és a káli törvény.

Történeti fejlődés; a kálibányászat válsága, ennek okai; az állam állásfoglalása.

— Saját berlini tudósítónktól.

Tudvalevőleg eddigelé csak a németországi kálisó előfordulásnak van nemzetgazdasági jelentősége. Ezek a kálisó telepek, kivételével a csak legújabbban ismeretessé lett felsőelzászi tercier koru előfordulásnak, általában véve a felső cechkohöz tartoznak.

A telepek csaknem egész észak-közép és nyugat Németországra terjednek ki. (Stassfurt, déli Harz, Fulda vidéke, Braunschweig és Hannover.) Első sófurásokat a porosz kincstár végzett 1840-ben Stassfurt vidékén, melyekkel sóbányáinak ki nem elégitő jövedelmét kősótermeléssel kívánta fokozni. A furásokkal kezdetben a kősó rétegeiben készerűző, használhatatlannak tartott só tártak fel, amelyben magnézium és káli volt az uralkodó. Csak később jutottak annak fölismerésére, hogy mily értékes anyaghoz jutottak és hogy mivel ajándékozta meg a természet Németországot ennek az anyagnak monopóliuma által.

A magánosok számára 1865-ben szabaddá tett poroszországi sóbányászat csakhamar rohamos fejlődésnek indult.

Hét kálimű, közöttük a porosz és az anhalti kincstár is, 1883-ban szindikátusba ((Verkaufs-Syndikat G. m. b. H.) lépett. Ez a szindikátus gondoskodott a piaci elhelyezésről és a keresletet megállapított százalékarányban (Beteiligungsziffern) osztotta fel az egyes termelő szindikális művek között. A szindikátus továbbá jelentékeny tevékenységet fejtett ki oly irányban, hogy minden versenyt lehetetlenné tegyen és a káli árakat magasan tartsa, kivált a külfölddel szemben, a káli bányászatnak minél jövedelmezőbbé tétele végett.

A káli szindikátus nyers sóinak és kális gyártó mányainak össztermelése 1908-ban 96.3 márka értékig emelkedett.

Az összes kálisótermelésnek körülbelül felét Németország fogyasztja, fogyasztása 1908-ban 2 millió és 284.000 kettős mázsát tett ki. A nagy értékű sóból fedezett külföldi fogyasztásnak mintegy fele az amerikai Egyesült Államokra esik. Az amerikai Egyesült Államok 1908. évi fogyasztása 1

millió és 321.000 kettős mázsát tett ki. Magyarország fogyasztása 6.600 kettős mázsára tehető.

Mindenestre jellemző tünet, hogy az oly kedvező viszonyoknak dacára sem maradtatott a német káli ipar megkímélve a reá nehezedett súlyos viszonyoktól. Éppen az elmúlt évben ment súlyos válságon keresztül, amely nemcsak a káli iparban közvetlenül érdekelt köröket ideges nyugtalanságba sodorta, hanem a közvéleménynek hovatovább, mindinkább nagyobbodó érdeklődését is felkeltette.

A súlyos válságot nem kis mértékben éppen maguk a kedvező viszonyok idézték elő.

A kálisótelepek mérhetetlen gazdagsága, az a valószínűség, hogy ez a gazdagság csekély eszközökkel található fel és nyerhető ki, az állandóan magas káliárak, mind olyan tényezők voltak, amelyek csábítólag működtek közre, úgy hogy csakhamar a feltárt és művelésre kész káli területeknek túl nagy gazdagsága állott rendelkezésre.

A kálitermelés növekedésével azonban még sem tartott lépést a fogyasztás, habár ez a szindikátus energiája következtében állandóan emelkedett is. A káliművek száma folyton nagyobb és nagyobb lett, a szindikátusba újabb és újabb tagokat kellett befogadni. Az 1909. év elején a káliszindikátus termelésében már 52 tag részesedett. Egy szindikális műre jelenleg megközelítő átlagértékben 2 millió márka termelés esik, s amennyiben egy-egy káliműnek átlagban körülbelül 5—7 millió kamatoztatni valója van, ennél fogva megfelelő járadék eléréséhez körülbelül 700.000 márka tiszta jövedelem szükséges.

Nyilvánvaló, hogy a szindikális tagok aránylag kis számánál, egy új tágnak a termelésben való részesedése a régi tagokat erősen érinti, amennyiben ezeknek a termelésben való részesedési arányszámát és forgalmát, különösen, ha a fogyasztás nem tart lépést a termeléssel, jelentékenyen lenyomja. Nemkülönben új káliművek szüntelen fellépésénél, a káliművek járadékának állandósága volt veszélyeztetve a kálitermelvények esetleges áresése által. Ily viszonyok mellett különösen a természettől előnyösebb helyzetben levő káliművek lassanként kedvüket veszítették ahhoz, hogy a termelésben való részesedésük arányszámának leszállítását engedjék át oly újabb művek előnyére, amelyek a szindikátus kötelékén kívül alig voltak versenyképesek. Ezek tehát végre is mind nagyobb hajlandóságot mutattak ahhoz, hogy a szindikátusból való kilépéssel szabad piacra térnek át.

A régi szindikális szerződés múlt évi június 30-án lejárt, anélkül, hogy új megegyezés jött volna létre. Eddigélé a tagok a szindikátus rendelkezéseire voltak kötve, úgy, hogy külföldre eladást nem tehettek. Most szabad kezet nyertek, s így történt, hogy a kálitársulatok egyes csoportjai, a nemzeti tekintetek félretételével, összcsoportosult vásárlókkal hirtelenül külön szállítási szerződést kötöttek, még pedig jelentékenyen leszállított árak mellett. Az 1909. év június 30-ának éjszakáján különösen a Schmidt-mann-féle kálíművek: Aschersleben, Sollstedt és az Einigkeitt kálímű, szerződésre léptek az amerikai északi és déli trustökökkel és több más amerikai káliüzletársulattal, mely szerződéssel ezek a külföldi összforgalomnak több, mint egyharmadrészét köztették le.

Természetesen, ezek a művek ezáltal kiválóan előnyös helyzetbe jöttek a nagy versenyben és csak nyilvánvaló, hogy a többi művek — ezek között a kincstáriak is — újabb áresésektől tartva, mindenképpen arra törekedtek, hogy a szindikátust újból összehozni lehessen. Az ennek érdekében folytatott hosszas tárgyalások eredményeztek ugyan egy szindikátust, de ennek ama záradékánál fogva, hogy a szindikátus minden egyes tagja hat havi felmondással élhet, nagyon gyenge alapja volt.

A kálisók értékesítésének nemzetgazdaságilag oly nagy horderejű kérdése tehát maga után vontatta azt, hogy a káliipar válságában a közhatalom, vagyis az állam lépjen közbe. A közhatalom közbelépését egyformán tette indokolttá a káliipar felvirágoztatásához fűződő közgazdasági érdek, amely iparban körülbelül háromnegyed milliárd német tüke van befektetve és körülbelül 30.000 munkás talál foglalkozást, mint az a közérdek is, hogy a káliskincsek értékesítése Németország javát szolgálja, hogy tehát úgy a tultermelés, valamint a német monopóliumot képező kincsek külföldi elpredálása megakadályozva legyen. Eleinte nem lehetett felismerni azt a veszélyt, mely a szindikátus feloldásában és több gyengébb művek az ennek következtében elkerülhetlenné vált összeroppanásában rejlett, és különösen, hogy a külföld, nevezetesen pedig az amerikai trustök több műre oly nagy befolyást fognak gyakorolni, mint szükségük van káliszükségletüknek biztosítása végett, s ezáltal Németország gazdasági erejének egy fontos momentuma veszendőbe mehet.

Ezekből a szempontokból indítatva terjesztette be a porosz kormány múlt évi december folyamán állami kálitörvényjavaslatát, mely eredeti szövegében erős támadásnak volt kitéve, s ennek következtében szelidebb formát öltve, most a Reichstag külön szakbizottságában tárgyalatik.

A törvényjavaslat a nemzeti vagyon elpredálásának veszélyét véglegesen elhárítandó, 1930. évi április 1-ig tartó káliüzletközösség (Kalivertriebsgemeinschaft) létesítését célozza, amelybe az összes kálíművek lesznek kötelesek belépni. Ez tehát körülbelül 20 évre terjedő állami kényszer szindikátus lenne.

A legközelebbi öt év tartamára a meghosszabbított káliszindikátus által megállapított termelés-részesedési arányszámok maradnának érvényben. Ezen túl pedig a termelésben való részesedési arányszámokat 5—5 évenként külön független bizottság állapítaná meg. Ennek a független bizottságnak 5 tagja

lenne, két tagja a szövetségtanács (Bundesrat), és két tagját az üzletközösség választaná, elnökét pedig a birodalmi kancellár nevezné ki.

Szükségtelen arra külön reámutatni, hogy ezek a kikötések a külföldre nézve a magas káliárak állandósítását jelentik. Ami a belföldi árak megállapítását illeti, a törvényjavaslat azt célozza, hogy azok semmi esetre sem haladhatják meg a külföldi árakat és a szövetségtanács jóváhagyásának legyenek alávetve.

Tultermelésnek, vagyis ujkálíművek létesítésének megakadályozása végett akként rendelkezett az első javaslat, hogy csak oly művek vétetnek fel az üzletközösség tagjaivá, amelyek már üzemben vannak, vagy 1909. nov. 1-je előtt legalább egy aknát mélyíteni kezdtek. Ezt a rendelkezést elvetette a kormány, mert arról győződött meg, hogy hacsak szerzett jogot kobozni nem akar, végtelen kárpótlási költségeket kellene fizetni.

Az első javaslat amaz erős rendelkezéseit is, amelyek a szindikátuson kívül álló művek és az amerikaiak között fennálló szerződéseknek részbeni megsemmisítését célozták, Amerika irányában való politikai tekintetből mellőzni kellett.

A tárgyalás alatt levő törvényjavaslat megállapítja, hogy az üzleti közösség a harmadik személyek részére való közvetlen szállítást megengedheti tagjainak, ha ezeknek erre vonatkozó kötelezettségük 1909. évi december 17. előtt kötött szerződéseken alapszik. Az ekként szállított mennyiség azonban a tag részesedési arányszámába számítatik, s ha meghaladja a részesedést, a tagnak a többlet erejéig megfelelő pótlékot (Vergütung) kell fizetni az üzletközösség részére. A pótlék nagyságát arra hivatott bizottság állapítja meg.

Semmi sem természetesebb, mint hogy ez a kormányjavaslat, amely eddig nem létezett kényszer szindikátust tervez, a sajtóban élénk megvitatás tárgya lett.

Az állam részéről felhozott indokolással egyetértve, természetesen mindazok pártolják a javaslatot, akik a kálíművekben csak némileg is érdekelve vannak és akik a törvénytől már most előreláthatólag várható káli bányászati hausse-szal nagyon is egyetértenek. Ellenben a kálit fogyasztó érdekelt-ség, még pedig a külföldi és a belföldi egyaránt, hevesen támadja a törvényjavaslatot. Még, ha a belföldi árak a szövetségtanács jóváhagyásának vettnek is alá, egyáltalán nem várható az, hogy a szövetségtanács, — amelyben a szindikátusban kilencvenházzal részes Poroszországon kívül, a kálibányászásban vagy saját birtok, vagy kálivállalkozás révén érdekelt közép- és kisállamok is képviselve vannak, — a káliárakat alulról szabályozni hajlandó lenne.

A bizottságban előterjesztett különféle pótvajavaslatok folytán, mint amilyenek a kálisóknak birodalmi kereskedelmi monopólium vagy kiviteli vám alá vonása, stb., amelyek az egyes pártok képviselői részéről pénzügyi vagy politikai tekintetektől tétet-tek, mind világosabbá válik az, hogy a mostani, lényegesen enyhített kormányjavaslat a jelenlegi viszonyok között elérhető legjobbra törekszik, ami a német káliipar nagy válságát megakadályozni lesz képes.

A pártok állásfoglalásából ítélve, alig lehet kétséges, hogy a javaslat törvényté válik, s ez előreláthatólag folyó évi július hó folyamán következik be.

A német káli bányáipar jelentősége.

Bányászati életünk egyik kiválóságának tollából.

A német kálisóbányászat már régen messze-tovább terjed ki eredeti bölcsőjétől, Stassfurtól, mégis a kálisót, ezt a megbecsülhetetlen bányaterméket, amelynek fogyasztása évről-évre nagyobbodik, ma már az egész világon általában »stassfurti só« néven ösmerik.

A németországi sótelepek vastagságát 1500 méterre, azok kiterjedését pedig a Harz-hegység körül mintegy 25.000 ha.-ra becsülik.

A telepek a ceczkőben a permii rétegekhez tartoznak és a triász homokkő rétegekkel fedvők.

A bányászat kiválóan mélyaknákkal történik, s a kálisó igen könnyen oldó lévén, a víz, mint e bányászatiak legfélelmetesebb ellensége, már nem egy értékes káliányát tett tönkre. Ezért jelenleg általában véve két aknával láttatnak el a bányák. E bányákat a fedőközet nyomása is veszélyezteti, ami ebben régebben sópillérek hátrahagyásával védekeztek, de miután ezek természetesen nem nyújtottak kellő biztonságot, mindinkább a töméselés rendszerére tértek át, s ma már általában véve töméseltetnek. Ez a módszer költségesebb ugyan, de a biztonság szempontjából teljesen megéri a kiterjedéseket.

A bányászat legújabb képe az nyersók között, amelyeknek a káli sójára nézve legfontosabb az $KCl \cdot MgCl \cdot 6H_2O$. Ennek képzése a káli és a $MgSO_4$ rétegekben települnek, s vastagságuk 15—45 m. Minthogy a carnallit erősen higroszkopikus természetű, nagyon messzire nem szállható és ezért rendszerint a bánya közeli műtelepben értékesítik. Vagy nyersen, mezőgazdasági célokra, szőlő trágva megővésére stb. használják fel, vagy pedig a bánya közelében felállított vegyi gyárakban sósavas kálit és más egyéb vegyületeket gyártanak belőle. A carnallit-termelés legnagyobb részét utóbbi módon értékesítik.

A carnallit jelentőségére nézve a káinit következnek, amely már jóval kisebb tömegben jön elő, de még mindig elegendő ahhoz, hogy a szükségletet biztos fedezze. Nyersen mezőgazdasági célokra értékesítik, bizonyos mennyiséget azonban töménysők, különösen a kénsavas káli gyártására használják fel.

Megjegyzendő, hogy a nyers carnallitot 9%, a nyers káinit pedig 12.4% minimum kálisótartalom garantálása mellett bocsátják piacra.

A többi sók közül legjelentékenyebb még a sylvinit, amely kősó, sylvin és káinit keverékéből áll.

A német káli bányáipar aránylagvéve csak az újabb időkben fejlődött rohamosan, olyannyira, hogy ma már a szén- és vasiparral is versenyez.

Számbavehető káli termelés máshol ezidő szerint sincsen. Mellékterményként kapnak ugyan kevés kálit egyes iparágaknál, mint pl. a skótországi jódgyártásnál (sósavas és kénsavas kálisó) az indiai finom cukorgyártásnál (szénsavas kálisó) vagy a dél-francia tengeri só főzésnél, de ez mind alárendelt csekélység, úgy, hogy azt lehet állítani, hogy az egész világ kálisükségletét Németország szolgáltatja. A káli és vegyületeinek különféle alkalmazása a vegyi tudományok előrehaladásával terjedt rohamosan, de nagyban való fogyasztása különösen azóta növekedett meg hihetetlen nagy mértékben, a mióta a kultúra haladásával a mezőgazdaság és földművelés

terén is mindinkább elősmerték e sóknak terméke-nyitő kiválóságát.

Ma már ugyyszólván nincsen oly ága a gazdasági, ipar és tudományos valamint gyári körzetnek, amelyben alkalmazást ne találnának. A kálisók ipari, tudományos, művészeti, egészségügyi, vegyészeti, gyári, mezőgazdasági stb. alkalmazása ugyyszólván kiemerihtetetlen. És ebből a szempontból nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy valamely állam kálisó fogyasztása nő az állam előrehaladásával. Ezt igazolják George Ryce adatai is (M. J. vol. 81.) melyek szerint az egyes országok kálisó fogyasztása 40.467 hektáronként angol fontokban átlagvéve következő: Hollandia 450, Németország 391, Skótország 264, Svédország 232, Dánország 84, az amerikai Egyesült Államok 44, Franciaország 25 és Ausztria 22 font.

Az 1907. évben 1200 m. mélységig 9360 millió kálisó volt föltárva. Jelenleg további terjedelmes megnyitások állanak rendelkezésre Elzaszban, az alsó Rajna vidékén stb.

A termelő bányaművek száma 1900-ban 15 volt, 1908-ban ez a szám 52-re emelkedett. Egy-egy műre 1900-ban 202.407, 1905-ben 151.021 és 1908-ban 118 ezer és 315 kettős mázsa tiszta kálisó szállítás esett.

A német káliipar óriási jelentőségét tekintve, különös érdeklődés tárgyát képezi jelenleg a tárgyalás alatt levő kálisótörvényjavaslattal szemben a németországi szociáldemokrata pártnak a káliipar államosítását és abból a magántőke teljes kizárását célzó javaslata. A szociáldemokrata párt erre vonatkozó indokait a berlini »Vorwärts« március 19-iki számában közölte: »Der Kaligesetz-Entwurf und die Interessen des deutschen Volkes« című cikkelyből vehetjük ki.

(Folyt. köv.)

✂ HAZAI HIREK. ✂

Nyilatkozat. A Bánya című lap 1908. évi karácsonyi számában az én tollamból cikket közölt, amelyben a dománi szerencsétlenséggel kapcsolatosan említést tettem Mezői Vilmos képviselő ur interpellációjáról. Kijelentem, hogy a szóban levő közleménnyel nem akartam Mezői Vilmos urat megsérteni s ha megbántva érezné magát, sajnálatomat fejezem ki és biztosítom őszinte nagyrabecsüléséről. Budapest, 1910. április 11.

Fodor Oszkár.

Bányatársgyűlés. A Verespatak községben, az Afflais-Gaur hegyben bányászó „Szent Mária Troás” cégű bányatársulat igazgatójának, Henzel Sándor verespataki lakosnak kérelmére rendkívüli társgyűlést hívtak egybe. Ezen társgyűlés az abrudbányai m. kir. bányabiztosság hivatalos helyiségében 1910. évi május hó 9-én délelőtt 10 órakor kezdődően fog megtartatni. A társgyűlés tárgya: A bányának Henzel Simon örökösénél és a verespataki takarékpénztárnál fennálló tartozásának törlesztése.

A Magyarhoni Földtani Társulatnak április 13-án, szerdán d. u. 5 órakor a m. kir. Földtani Intézet előadótermében (Stefánia-ut. 14.) szakülést tartott, melyen előadásokat tartottak: *Sigmond Elek dr.* „Felhívás a talajvizsgálattal foglalkozó geológusokhoz és kémikusokhoz egységes kémiai talajvizsgálati módszerek kidolgozása tárgyában.” *Trellt Péter* „Az agrogeológia feladatai”-ról. *Pávay-Vajna Ferenc* „Löss az Erdélyrészi Medencében” címen. A szakülés után a választmány ülésezett.

Az egészségügyi viszonyok Tatán. A tatabányai tifuszjárvány meglehetősen rossz hírét költötte az oltani egészségügyi viszonyoknak. Jó rég elhunyt már a vész

s épül az új vízvezeték s Tatabányán az egészség csak úgy dühöng. Derűs számok beszélnek erről ékesen. Komárom vármegyében ugyanis a lakosság az 1909. évben természetes módon 2882 lélekkel szaporodott, melyből a tatai járásra 913, a csallóközire 609 és a gesztesre 570 lélek esik. Vagyis a legszaporább a tatai járás. És ebben is — ugyebár ez csodálatos? — Tatabánya meg Felsőbánya községek az elsők a születések arányszámát tekintve. Született pedig Tatabányán 1909-ben 455 újszülött, Felsőgallán 577. Komárom vármegye többi községét tekintve, átlag 80 a születések száma s a legszaporább községben, Udvardon is 240 a születések száma. Házasságot 87-et kötöttek Felsőgallán, míg Tatabányán 73-at. A többi községekben átlag 20 a házasságkötések száma. A halálozások száma Tatabányán 321, Felsőgallán 320 volt az egész 1909. évben, a születések száma tehát a két községben 391-el multa fölül a halálozásokét. Mi ok volt hát oly rémhírek keltésére?

Halál a brennbergi bányában. A brennbergi bányák közbiztonság szempontjából nincsenek a kor színvonalán. A minap megint ölt ez a bánya. Két csille ütközött össze s ez a «karambol» egy fiatal munkás életébe került. A lejtős pályán történt ez, ahol a megrakott csillék kellő feltartóztatás nélkül úgy rohannak, hogy csak egy másik csille állíthatja meg utjukban őket, akkor is egy ember élete árán. Három gyerek-munkás volt egy felt csille mellett, akiknek oda kellett kísérni a kocsiakat, ahol a pálya két sínjére oszlik s ahonnan aztán drótkötelekkel huzzák fel a megrakott csilléket. Itt van a váltó. A három gyermek azonban nem tudott ideig jutni. Miközben a kocsi mellett haladtak, kettő közülök elesett s a harmadiknak nem volt annyi ereje, hogy a kocsi visszatarthatta volna. Ő is elmaradt a kocsiától, a csille pedig fékezés nélkül robotgott le a sineken. Keresztültört a váltón s ráiramodott arra a sínre, amelyiken visszafelé tolják az üres csilléket. Itt három ilyen kis szállító-kocsi állott, mindegyik mellett két-két ember. A megrakott kocsi belefutott az első üres csillébe. Ez volt az első összeütközés. Itt nem történt baj. A sín-pálya két oldalán — bár a pálya rendkívül szűk — az első kocsi mellett volt két ember meg tudott húzódni s így nem történt semmi bajuk. Azonban a következő csille két kísérlőjének, Krisch Jánosnak és Fischer Ferencnek nem sikerült a rohanó kocsi elől menekülni, mely most már az első üres kocsi is magával ragadta. Krisch János 17 éves csillés a kocsi közé került, melyek a szerencsétlen fiatal munkást teljesen agyonnyomták, úgy, hogy azonnal szörnyethalt. Fischer, a másik munkás megmenekült a haláltól, de a vállán ő is szenvedelmes zúzódásokat szenvedett. Állapota súlyos. A rendőrség részéről dr. Schindler András rendőrkapitány Brennbergben volt s kihallgatta a halálos karambol tanuit.

Halál a bányában. A Magyar Általános Köszénbánya Társaság disznóshorvái bányatelepén dolgozó Ruzska János szuhakállói lakost, folyó hó 2-án délelőtt 11 órakor egy reá zuhanó földtömeg halálra zúzta.

Állami szénbányászat Komlón. A komlói m. kir. köszénbányahivatal 180 munkáslakásra és azokhoz tartozó melléképületekre kiírt pályázat versenytárgyalásán Károlyi Emil és társa pécsi építési vállalatot bizta meg 335.000 korona általánárban. Folyó hó 16-án ismét versenytárgyalás van kitűzve egy új villamos központ gépberendezésének

beszerzése céljából. A berendezés tárgyát képezi: 2 darab egyenként 500 lóerős gőzturbina, melylyel 2 darab forgóáramú generátor kapcsolatik. A berendezéseket még 2 darab egyenként 300 négyzetméter fűtőfelületű vízcsöves gőzkazán, megfelelő cső- és villamvezetékek, továbbá sűrítőberendezés sűrítőtoronnyal, egy 10.000 kg. hordképességgel bíró szerelődaru és számos segédgépek tartoznak. Gép-házak, a vasútállomáshoz vezető sodronypálya és más nagyobb arányú berendezésekre is hamarosan sor kerül.

A „Tanulmányi Társaság“ első üzlete. Előzőleg említettük már, hogy Magyar Bánya- és Kohóipar Tanulmányi Részvénytársaság céggel új vállalat alakult Budapesten a Kereskedelmi rt. aegise alatt. Ugy értesülünk hunyadmegyei levelezőnkől, hogy első opcióját — ami persze még semmit sem jelent — lévén opciója nálunk minden jóra való bányabetyárnak 10—20 darab — most szerzi meg. A cebe-karácsi aranybányák lesznek szerencsések „tanulmány“ tárgyává tétetni.

Meggyilkolt bányász. A múlt vasárnap Petrozsényben meggyilkolták Ruzs Imrie bányászt. A tanúk és igazolt tények szerint az áldozat Friedmann Bernát korcsmájában mulatott, hol akkoriban többen tartózkodtak. Ruzs Imrie olyan nőtáka énekelt, melyek a társaságnak nem tetszettek s ezért szóváltás is fejlődött ki, de ez minden komolyabb incidens nélkül elmúlt. Ruzs Imrie nemsokára elhagyta a korcsmát s alig haladt pár száz lépésnyire, néhány alak megrohanta, az egyik bottal ütött rá, a másik késsel szíven szurta, hogy azonnal meghalt. A gyilkosság színhelyén egy urias kalapot találtak. Komoly gyanúokok alapján letartóztatták Leban Prekup és Dars János petrozsényi lakosokat mint tetteseket és — Friedmann Bernát korcsmárost mint gyilkosságra felbújtót.

Elvonás. A „Jobi Márkus András“ bányatársulatot föl hívta a nagybányai bányakapitányság, hogy a lemondás folytán megüresedett igazgatói állást töltsék s — főleg — hogy az üzemen kívül álló „Jobi Márkus“ bányában és „Jozefa“ kültelekben sürgősen indítsa meg a munkálatokat s minderről harminc nap alatt jelentést tegyen, mert különben pénzbírság, esetleg jogosítvány-elvonás várakozik a társaságra. — A felsőárvai köszénbányatársulatnak a bányatársulati könyv bejegyzett részvényesei, a besztecebányai m. kir. bányakapitányság részéről kibocsátott azon felhívásának, hogy a felsőárvai köszénbánya társulatnak Árva vármegye trstenai járás, Usztye község határában, „Za Lipnak“ tájékán adományozott „Antal“ védnevű szénbányateleket az ált. bányatörvénynek megfelelően üzembe helyezték, hogy erről a bányakapitányságnak jelentést tegyenek, továbbá, hogy esetleg a bányára nézve üzemszünetelési engedélyért folyamodjanak és végül, hogy a bányatársulat részére új igazgatót válasszanak, miután meg nem feleltek, a bányakapitányság a bányatársulat tulajdonát képező „Antal“ bányateleket elvonta.

Magyar ágyugyár. Nemrég közöltük, hogy egy magyar ágyugyár felállítására van tervbe véve a Skoda-művek részvételével. Most Bécsből megerősítik e tervnek a híret. E szerint a Skoda-gyáron kívül a Magyar Hitelbank, továbbá a Weisz Manfréd és báró Hatvány Sándor vesznek részt az alapításban. A gyár kisebb kaliberű ágyuk gyártására lesz berendezve. A részvénytőke valószínűleg öt millió korona lesz. A koncesszió megadását biztosítottak tekintik.

Festékek

és lakkok

(B. 318/40)

■ megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása ■

Krayer E. és Társa, Budapest

festék-, kence- és lakkgyára

Főraktár és iroda:

V., Váci-út 6. sz.

„Krayer festékudvar.“

Ő es. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. kir. államvasutak, állami gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak, Budapest főváros szállítói.

Az osztrák cement beözönlése. Nem régen szűnt meg az osztrák és magyar cementgyárak ama megállapodása, hogy osztrák gyár Magyarországra, magyar gyár pedig Ausztriába nem szállít cementet. Ebbe a megállapodásba az osztrák cementgyárak vitték belé a minőségileg sokkal jobb árú termelő magyar cementgyárakat, amelyek az osztrák agresszív verseny elkerülése okából — kénytelen-kelletlen — belementek az egyezménybe. Ez az egyezmény — az osztrák gyárak hűtlensége folytán — nemrég megszűnt, amit most az osztrák cementgyárak hatalmas támadó versenynyel igyekeznek megbosszulni azzal a céllal, hogy a magyar gyárakat ismét belevigyék a reájuk nézve kétes kimenetelű paktumba. Az osztrák gyárak — az »egy test, egy lélek« jelszó alapján — az utóbbi időben nagy mértékben és a legnyomottabb árak mellett szállítják természetesen a silányabb minőségű cementet Magyarországra, ahol a fogyasztó elemek nem igen törődnek az áru provenienciájával. Pedig hány magyar építésznek és vállalkozónak esik zokon, ha Magyarországon a reájuk nézve kellemetlen osztrák verseny dolgozik. A cementvétel-nél is illő és hasznos volna a származás felderítése és éppen ezért felhívjuk a mérvadó hatóságokat és tényezőket, hogy a közmunkáknál alkalmazandó cement származása a legszigorúbban ellenőriztessék. Különösen szükséges ez az intézkedés az osztrák határszél közelében folyó építkezéseknél, amelyeket absorbálnak az osztrák cementgyárak. Emelkül nemcsak hazafiságból, hanem mert minden magyar cement jobb az osztrák cementnél, ésszerűségből is kötelessége a magántulajdoszónak is, hogy a gonosz célzattal beutalódó osztrák cementet bojkottálja. Tegyük meg e zóna kötelességüket a kereskedelmi és iparkamarák, az államháztartás hivatalok az iparbiztosok és mindazon tervek, akik az osztrák cementet és nem ismerik minőségét elkerülni az osztrák cementet.

Magyarországi bányaterület A Szepes vármegyre írt jelentés beérkezése Győrben (Zárada) község határában Hegyvidék vidékén bevezetett Theresia u. Friedmann névű bányaterület ázemben nem tartják. Hogy az az igazság, hogy — a bányai művelésbe vegyék, az ázem eddigi elhanyagolását igazolják és Mihály Kálmán leköszönt bányagazgató helyébe új igazgatót választanak, a kütüztői határidő alatt eleget nem tettek, ezért a kir. bányakapitányság őket az általános bányatörvény alapján 20 korona pénzbírságban elmarasztalta.

Miért sikerültek az erdélyi rézművek? A mult héten irtunk már az Erdélyi Rézművek Rt. újraalakulásáról. A szerencsétlen dugába dőlt társulatot francia tőke akarja most lábraállítani, ha ugyan lábraáll s ha ugyan nem pusztán nominális érték a felvett jelentékeny számú milliókat jelentő alapítke. Ettől eltekintve, érdekesnek találjuk, hogy magyar bányavállalkozók sohase tudnak megbízható tőkéhez jutni, külföldi tőkéket behozni, a Magyar rézműveknek pedig — noha Magyarország legdélekeleti zugában vannak, egy-kettőre sikerült volna. Ez kissé különös még nekünk is, akik jól ismerjük az okokat, miért nem kerülnek a magyar bányák megbízható kezekbe. De erről máskor. Hogy azonban megvilágítsuk, hogy semmi boszorkányság sincs a zámí híres alapításban, elég annyit mondanunk, hogy ez a francia tőke voltaképpen a veszett fejsze nyelét mentegeti a csikszentdomokosi állítólagos rézbányákban Zámon. A leghíresebb szélhámosnak, Henry Rochette-nek jeles alapítása ez voltaképpen. Mikor Rochette urat a francia bíróságok vették jóakaratu pártfogásukba, dugába dőlt ez az alakulás is. Most, hogy kissé feledésbe mentek Rochette ur viselt dolgai, úgy látszik a »legsötétebb Afrikában« fekvő ezen mesés bányaterületekkel akarják elszédíteni a világot.

Uj mélyfúró társaság Bécsben. E napokon Bécsben megalakult a „Tiefbohr-Gesellschaft m. b. H.“ Üzletvezetők: Seitz Károly Düsseldorfban és Jokel Vilmos Bécsben. Az új társaság irodahelyisége: Bécs, II/1. Castelletzgasse 2.

A Trifaili haszna. A Trifaili köszénbánya-társulat évenként rengeteg nagyon közepes minőségű barnaszénét szállít Magyarországra. A magyar behozatalt a bányák kedvező fekvése és a kedvező közlekedési viszonyok teszik lehetővé. Hogy a társaság mérlegei oly nagy nyereséget tudnak kimutatni, abban jelentékeny része van a magyarországi üzletnek is. A társaság az idén 9 korona osztalékot fizet s a tartalékot 30.000 koronával dotálta és 65.464 koronát új számlára vitt át.

A Lapp Henrik mélyfúrási magyar r.-t. értesülésünk szerint ujabban ismét több nagyobb munkával bízták meg. Többek között a Magyar általános köszénbánya részvénytársulattól, Srasser Izidor nagybirtokostól Richard Richard posztógyárostól stb. kapott hosszabb időre megbízást. Itt említjük meg, hogy Szombathely város Zarka Elemér m. tanácsos tervei alapján a Lapp-cég által létesített mélykut eredményével igen meg van elégedve és ennek folytatásaként a tervbe vett további 25 mélykut munkálatát is a Lapp-cégre bizza.

Dinamit a vonaton. Könnyen végzetessé válható szerencsétlenségnek vette elejét a gömői vasutak személyzetének ébersége. Ugyanis Antal Pál rimócai gazda, kőrobantás céljára több kilogramm súlyú dinamitot vásárolt Rimaszombatban, s azt a Rimabánya felé menő személyvonatra magával vitte és feltette a podgyásztartóra. A kalauz meglátta a tarisznyából kiálló nagyobb mennyiségű dinamitot és a vonatvezetővel intézkedett annak Orlátörétkben történt letétele iránt. Ezen nagyobb mennyiségű dinamit, ha véletlenül leesik a vasuti kocsi padlójára és felrobban, — megsemmisíthet egy egész vonatot és tönkre tehet számtalan emberéletet. Oktalan vak tudatlanságból nagy bajok származhatnak. Miniszteri rendeletek intézkednek a robbanó anyagoknak vasuton való szállítása iránt, ezen rendeletek előírják, hogy csak bizonyos meghatározott napokon és kizárólag csak tehervonatokon szállíthatók robbanó anyagok. Ezen rendeletek azonban nem érnek egy polturát sem, ha szigorúan nem hajttnak végre. A közbiztonság érdekében a rendőrhatalóságnak nemcsak azt kellene ellenőriznie, hogy a robbanó anyagokat kik vásárolják, de azt is, hogy hogyan szállítják azokat rendeltetési helyükre. A katasztrófák után már késő az intézkedés. Személyvonatokon dinamitot szállító Antal Pálok többen is vannak.

Uj artézi kutak. Báltaszék község képviselőtestülete elhatározta, hogy a község legkiemelkedőbb pontján artézi kutat furat. Az erre vonatkozó szerződést Fejes Benedek kufuró, székesfehérvári céggel már meg is kötötték. Ugyanott még egy artézi kut furása van tervbe véve. — Békés vármegye alispánjához ujabban három kérvény érkezett artézi kutak engedélyezése iránt. Orsházáról két malomtulajdonos, Tótkomlósról pedig a község maga adott be kérvényt artézi kutak létesíthetése iránt. Tótkomlós azzal indokolja kérelmét, hogy a meglevő artézi kut a község északi részén lakók által nehezen hozzáférhető, de meg vízmennyisége az utóbbi időben annyira lepadt, hogy percenként csak 50—60 liter vizet ad.

A villamos erő védelme. Zágrábi tudósítónk írja, hogy a horvát országos kormány az országgyűlés elé egy törvényjavaslatot terjesztett, amely szerint a büntetőtörvény alapján a villamos erő mint ingó dolog lenne megvédve a rosszindulatú megrongálás, lopás és eltulajdonítás ellen. Ezen törvény indokolása rámutat azon körülményre, hogy a villamos erőnek immár mindinkább növekedő felhasználása, ugy a kisipar, mint a nagyipar terén, megköveteli ezen kérdés jogi részének szabályozását. Magánjogi szempontból elégségesek a fennálló törvények és csak büntetőjogi kell a kérdést szabályozni. És mert ezen utóbbi szempontból a villamos erő semmiféle védelmet nem élvez, lett a fentemlített törvényjavaslat az országgyűlés elé terjesztve.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Hamburg köszén forgalma.

A hamburgi kereskedelmi kamarába érkezett jelentés szerint a köszénbevitel Hamburgba és Hamburg-Altonán át a következő volt métertonnában kifejezve:

	westfáliai szén	angol szén
1875. évben	60.000	—
1880.	338.910	1.025.550
1890.	815.820	1.581.700
1895.	1.298.270	1.683.000
1900.	1.598.200	3.019.400
1901.	1.724.000	2.691.790
1902.	1.773.000	2.792.822
1903.	1.874.300	3.067.400
1904.	1.986.000	2.953.711
1905.	1.976.000	3.600.000
1906.	2.317.000	3.770.000
1907.	2.485.000	5.020.000
1908.	kb. 2.460.000	5.015.000
1909.	2.575.000	5.299.000

Az 1909. évben e szerint az angol és weszfáliai szén- és koksze-bevitel összesen 7,870.000 tonnát tett ki az 1908. évi 7,475.000 tonnával szemben. A mutakozó beviteli többletből az angol importra körülbelül 300.000 tonna, a weszfáliai importra pedig körülbelül 100.000 tonna esett. Az 1909. évi beviteli többlet annál inkább figyelemre méltó, mert már 1908-ban úgy az ipar, valamint a hajózás terén is általában véve visszaesés mutatkozott, a szénbeviteli többlet azonban azt igazolja, hogy az elmúlt év az ipari és kereskedelmi világpiac fejlődéséhez fűzött várakozásnak egészben véve megfelelt.

A házi szénszükséglet általában véve csökkent, ami annak tulajdonítandó, hogy sok magánházban és a legtöbb nagy középületben koksza berendezett központi fűtés alkalmaztatik és a konyhákban főző gázkészülékek mindinkább nagyobb tért hódítanak.

Az elsőrendű angol szén árjegyzései, 1000 kg.-ként frankó vízi járműbe, illetve frankó vasuti kocsiba rakva helyt Hamburg, a következők:

Westhartley rostált darabszén:	14.50—15.50	márka
nem rostált mozdonyoszén:	11.50—13.00	
mozdony-aprószén:	9.00—10.00	
Durham rostálatlan gákszén:	13.00—14.00	"

Az elsőrendű weszfáliai kőszénnek jegyzése pedig, 1000 kg.-ként frankó vízi járműbe, illetve frankó vasuti kocsiba rakva helyt Hamburg, a következő:

Rostált darabszén:	17.00—18.00	márka
Nem rostált aknaszén:	14.00—14.50	
Diószén:	11.00—12.50	
Kovács-szén:	19.50—21.00	
Házitűzelő-diószén:	16.00—17.50	"

Az angol szénbányák az egész év alatt rendkívül kedvező helyzetben voltak. A bányák szállítási szerződéseiket már az 1908. év nyári és őszi hónapjaiban kötötték meg, úgy hogy termelésük legnagyobb részének elhelyezését korán biztosították, a maradványt így könnyen tarthatták magas áron. Az angol széniparra a munkáskérdés nagy befolyást gyakorolt. Tudvalevőleg a törvényhozás a 8 órás munkaidőt hozta be, s az erre vonatkozó törvény Walesben és Skóciában 1909. július 1-én, Northumberlandban és Durhamban pedig 1910. január 1-én lépett hatályba. E törvény már április—májusban egyenetlenséget idézett elő Walesben a bányatulajdonosok és munkásaik között. A bányatulajdonosok a mellett voltak, hogy a szénszállítás (termelés) csökkenése maga után vonja a munkabérek leszállítását. Az ellenséges pártok a legélesebb formába öntötték ellenséges álláspontjukat, úgy hogy a kereskedelmi és fogyasztó körökben mindjohabban féltek attól, hogy Walesben július 1-én nem lesz kikerülhető a munkabeszüntetés. Ennek következtében azok a nagy cégek, amelyeknek tengerentuli szállításra berendezett raktáraik vannak, siettek minél nagyobb készleteket szerezni. Ez által az árak mind magasabbra emelkedtek, a szállító bányák előnyére. A két ellenséges pártot csak az utolsó pillanatban sikerült engedékenységre bírni. A sztrájkot így kikerülték ugyan, de mialatt a tárgyalások folytak, új viszály tört ki északon, t. i. a skót bányamunkások szervezve lévén, követeléseiknek kivívására hatékony agitációt képesek kifejteni úgy, hogy sztrájk kitérése esetén Anglia összes bányakerületeiben beszüntethetik a munkát. Itt is csak a legutolsó pillanatban sikerült elkerülni a sztrájk veszélyét, annak összes beláthatatlan következményeivel együtt. Ekként a gazdasági béke helyreállt, a sokféle zavarokból pedig a bányatulajdonosok huztak jelentékeny hasznot. Így pl. a westhartley darabos szén, melynek ára a téli hónapokban 10—10.5 volt, április—májusban 12-re és július augusztusban 15—15.6-ra szokott fel és csak az őszi hónapok alatt szállt alá körülbelül 12-re. Walesben a tartósan jó kereslet folytán a bányák 16—17-re tartották az Admiralty Steam szén árát s miután ekként a northumberlandi szén őszi felé 4—5-el olcsóbb volt, a brit hajózás, amely különben walesi szenet fogyaszt, nagyobb mennyiségű Tyne szenet rendelt, ez viszont ahhoz vezetett, hogy a northumberlandi bányák helyzete magásra rugott. Az angol szénpiac novemberben további előnyhöz jutott azáltal, hogy Ausztráliában általános bányamunkás-sztrájk ütött ki. Ennek következtében Northumberland és Durham a szénrakományok egész sorát küldte Ausztráliába. Ezenkívül Anglia szállított szenet Középamerikába és Délamerikába nyugati partjaira is, amelyek rendes körülmények között nagyrészt Ausztráliából láttatnak el szénrel.

Ekként az angol szénbányák tartósan élénk keresletnek örvendtek és jó korán igyekeztek 1910-re is kötéseket

csinálni, még pedig azzal az indokolással, hogy a 8 órás munkaidő behozatala a termelés csökkenését és az összköltségek emelkedését fogja maga után vonni, jó magas áron. Ha vajjon további áremelkedés következik-e be, azt a jövő fogja megmutatni.

A weszfáliai szénszindikátus helyzete 1909-ben kevésbé volt kedvező, mert 1908-ban nem csinált 1909-re Hidejekorán kötéseket, úgy, hogy ebben az angolok megelőzték és jelentékeny térhódítást tettek Németországban. Ennek következtében a szindikátus a tavasszal, midőn tárgyalni kezdett, nagyobb árengedményt volt kénytelen tenni. Így aztán dacára annak, hogy az ipari konjunkturák az egész év alatt folytonosan kedvezők voltak, a szindikátus még sem jöhetett abba a helyzetbe, hogy az 1908. évben megállapított termelési korlátozást (mely szénre és brikettre 20%, koksza pedig 40%) módosíthatta volna. A százalékarány 1910. januárja is megmaradt, kivéve a kokszt, amelynek 35%-ra lett csökkentve, — annak következtében, hogy a nagyobb nyervastermelés folytán a kokszület valamivel emelkedett. A sziléziai és weszfáliai érdekeltek a nyár és őszi folyamán élénk mozgalmat indítottak arra nézve, hogy a Berlinbe szállított gákszén szállítási díjtétele mérsékeltesse és ekként ez a fogyasztóipar haza széniparnak visszahódíttassék. Az országos vasuti tanács azonban nagy szótöbbséggel elvetette ezt a kívánalmat.

Az angol szénbehozatal megnehezítését most attól a körülménytől várják, hogy a porosz állami vasut az 1908. január 1-től engedélyezett szállítási díjcsökkenést tonnánként körülbelül 50 pfenniggel ismét felemeli 1910. január 1-től kezdve.

Az 1909. évi december 31-én jegyzett angol szénárak a következők voltak, 40 hektoliterenként frankó felrakva:

West Hartley mozdonyoszén rostált:	45—46	márka
" nem rostált:	42—44	
" apró:	30—34	
Gáz- és kokszoelőszén:	48—51	
Sunderland mozdonyoszén nem rostált:	48—	
kétszer rostált diószén:	—	
Skót háztartási szén, darabos elsőrendű:	45—48	
mozdonyoszén:	43—44	
kétszer rostált diószén:	36—37	
Yorkshire mozdonyoszén:	46—51	
kétszer rostált diószén:	43—46	

Ipari kedvezmények Romániában. A romániai hivatalos közlöny 271. száma szerint a minisztertanács az iparpártolási törvény alapján Marasestiben levő vegyi terménygyárnak 10 vasuti kocsi salétrom és 20 vasuti kocsi káliumsó vámmentes behozatalát engedélyezte. Az engedély egy évre terjed. — Ugyancsak a romániai hivatalos közlöny 276. száma szerint a minisztertanács Ilie D. Jonescunak, Dolj kerület Conelele községében berendezendő téglagyára számára, az első berendezéshez szükséges összes gépberendezések vámmentes behozatalát egy évre és gépek, géprészek és alkatrészek vámmentes behozatalát 15 év tartamra engedélyezte.

Szénbányák Transvaalban. Berlini ludoéitónk közli, hogy Johannesburgi távirat szerint az összes transvaali szénbányák, a melyek eddig ellenséges versenyt fejtettek ki egymással szemben, szindikátusba léptek.

Bajorország bányaipara 1909-ben. Münchenből jelentik nekünk, hogy Bajorország 1909. évi összes bányatermelése 2,815.563 tonnára rugott 26,255.386 márka értékben; ezzel szemben az 1908. évi termelés 2,729.020 tonna volt 26,064.210 márka értékben. A mutakozó 86.543 tonna többtermelés legfőképpen szénre esik. — **Kőszéntermelés** 739.351 tonnát tett ki az 1908. évi 1,576.626 tonnával szemben. Itt tehát 817.275 tonna visszaesés mutatkozik, de ez csak látszólagos és onnan ered, hogy a felsőbajorországi szurokszén a statisztikában nem a kőszén, hanem a barnaszén között szerepel. — **Barnaszén** 1,480,052 tonnát termeltek az 1908. évi 548.421 tonnával szemben, ebből tisztán barnaszén (tehát szurokszén nélkül) 594.623 tonna volt az 1908. évi 548.421 tonnával szemben. — **Vasércet** 279.823 tonnát termeltek az 2,391.880 márka értékben az 1908. évi

280.231 tonnával és 2,338.400 márka értékkel szemben. A vasérctermelésnél 408 tonna kisebb termelés 53.480 márka nagyobb érték mutatkozik 1909-ben, ami kizárólag a termelés jobb minőségének tudandó be. — *Rézércet* 10.000 tonnát, rézkovandót 2772 tonnát és vaskovandót 180 tonnát termeltek. Az alkalmazott bányamunkások összlétszáma 12.830 volt. — A bányabaleseti statisztikából kiemelendő, hogy a 3 bányafelügyelőségi kerületben összesen 32 halálos baleset fordult elő, még pedig a müncheni kerületben 5143 munkás közül 16, a bayreuthi kerületben 2923 munkás közül 7 és a zweibrückeni kerületben 4764 munkás közül 9 munkás sérülése volt halálos kimenetelű.

Porosz bányászlegénységi viszontbiztosító részvénytársaság. Berlinből jelentik nekünk a következőket. Nemrégben 39 porosz bányászlegénységi egylett bányászlegénységi viszontbiztosító részvénytársaságot (Knappschaftliche Rückversicherungsanstalt A. G.) alapított Berlin-Charlottenburgban. Arra számítanak, hogy ebbe nem porosz legényegyletek is be fognak lépni, a mi fölött most folynak tárgyalások. Az intézet fejlődése nagyon kedvező. Az 1909. évi jelentés szerint járulékokba 19,351.282-95 márka és kamatokban — kamatkiadás levonásával — 1,008.429-38 márka folyt be; tőkeelhelyezése 203.578-30 márka keresett az intézet, s ebből egyedül jelzálogintalák 139.128 márka volt. Esendékes nyugdíjotbértek címén 2,951.711-07 márka esett az egyenlethez juttatva, az igazgatási költség pedig 40.833-31 márka volt. Az év végén a fedezet tőke 34,984.891-90 márka volt. A tőke jövedelme 1909-ben 276.162-31 márka volt, az 1908. évihez a jövedelem 45.907-58 márka volt. A gy. tőke az év vége óta csak kevéssel több, mint egy év kamatát adta már 322.069-89 márka jövedelme volt.

A dévalesi szénbánya munkások mozgalmáról. Londonból jelentik április 8-iki kelettel, hogy a munkások egyezménye fölötti szavazás eredménye már csaknem teljesen ismeretes. E szerint eddig 97.273 munkás szavazott az egyezmény mellett és 34.963 szavazatot az egyezmény ellen foglalt állást, ami a sztrájkellenes munkások többségéről tesz tanúságot. További távirat szerint a szavazás eredménye következtében a szénbányatulajdonosok és a munkásmegbízottak új szerződést irtak alá, mely tényről a fenyegető nagy sztrájk megszűnt. Ugyancsak április 8-áról jelentik Londonból, hogy Durham ama három szénbányájának munkásai is, a kiknek mozgalmá legtovább tartott, munkába léptek. A munkás-mozgalom ezzel teljesen véget ért.

Németország széntermelése 1910. január és február hónapban:

	január	február	együtt 2 hó
köszén:	12,425.893 t.	11,715.170 t.	24,141.063 t.
barnaszén:	5,658.361 „	5,243.954 „	10,902.315 „
együtt:	18,084.254 t.	16,959.124 t.	35,043.378 t.
köszén:	1,902.720 „	1,795.243 „	3,697.963 „
köszénbrikett:	345.572 „	339.943 „	685.515 „
barnaszénbrikett:	1,208.434 „	1,122.819 „	2,331.253 „

Az 1909. évi első két hónap alatt termeltek 23,562.253 t. köszén, 10,892.060 t. barnaszén, 3,418.731 t. köszénbrikett, 620.486 t. köszénbrikett, 2,263.870 t. barnaszénbrikett. Ebből február hónapra esett: 11,551.538 t. köszén, 5,295.645 t. barnaszén, 1,652.358 t. köszénbrikett, 304.788 t. köszénbrikett és 1,091.277 t. barnaszénbrikett.

A gyémánt kivétel a Fokgyarmaton át az 1909. évben 2.279,419 l-ről 3.974,851 l-re emelkedett, vagyis 1.695,432 angol font sterlinggel volt nagyobb.

Kálisó feltárás. A kálisó telepekről fogalmat adhat nekünk a hannoveri „Gewerkschaft Wendland“ bányavezetőségének legújabb jelentése, mely szerint a Luckau II. furás, a mely januárban 550-49 m. mélységig már közel 100 m. vastagságban tárt fel kálisót, 800-53 m. mélységben szüntettetett be. A furással 766-15 métertől 788-62 m. mélységig még 1-2-10-3-30 m. vastag és átlagban 15-80% illetőleg 12% és 15% chlorkálium tartalmú 3 carnallit-tele-

get nyitottak meg. Az analízisek alapján végzett számítások szerint a következő eredmények érettek el: 12-44 m. jó keménység, ez alatt 6-52 m. nagy százalék tartalmú, 65-21 m. jó carnallit, ez alatt 7-55 m. nagy százalék tartalmú 28-23 m. közepes carnallit, és ezután 105-91 m. mivelésre méltó kálisó telep, ez alatt végül 14-07 m. nagy százalék tartalmú sók. A analízisek szerint a 342-83-343-24 m., valamint 345-13-346-45 m. mélységek kivételével kén-savas més egyáltalán nem és oldhatatlan csak csekély mennyiségben van jelen, a mi a sók közvetlen, illetőleg gyári értékesítésére nézve nagyon előnyös.

Németország be- és kivitele 1910. és 1909. március hónapban (kettős mázsa = 100 kg.)

	bevitel		kivitel	
	1910	1909	1910	1909
vasérc	5,304.583	7,137.422	2,380.375	2,030.347
köszén	8,174.570	8,456.156	18,115.471	17,394.700
barnaszén	6,772.604	6,999.495	56.128	27.668
földolaj, tiszt.	742.974	800.745	383	568
salétrom	1,249.235	1,339.146	46.477	47.898
nyersvas	69.606	97.774	706.641	412.391
nyersbocs,				
nyerstusagstb.	6869	6161	464.114	328.722
tartók	68	77	342.228	265.446
vasuti-, fogas-				
kerék, lapos				
sinek	958	385	346.012	410.778
vasuti tapfák				
vasból	—	30	68.767	81.769
réz	149.238	126.370	4932	8909
finom arany,				
ötözött arany	6137	2981	2451	602
német arany-				
érmék	2898	944	9989	6252
idegen arany-				
érmék	4305	229	044	5589

✕ ÜZLET. SZÁLLÍTÁSOK. ✕

A raktározott szén értékcsökkenése. A vigyázatlanul raktározott szénnel megeshetik, hogy teljesen elenyészik meggyújtás és elégés következtében. De még a legnagyobb elővigyázat mellett sem kerülhető el a szabad levegőn hosszasan raktározott szénnek súly- és ezzel kapcsolatos értékcsökkenése. A szén, rendes hőmérsékletnél a levegő oxigénjét szivja fel, a mi a kis mértékben való elégésnek felel meg. A szénnek ily értékcsökkenését a laboratóriumokban végzett kísérletek természetesen aránylag véve csekélynek, 1%-nak vagy ennél még csekélyebbnek mutatják, ami nem felel meg mindenkor a valódi tényeknek, s az ily kísérletekből a rendes viszony nem ítélhető meg. Két amerikai vegyész az amerikai kémiai társulat legutóbbi gyűlésén a szabadlevegőn raktározott szén fűtőértékének csökkenését 5%-al jelezte, mondván, hogy ez az értékcsökkenés már 8 hónap alatt következik be, ami többé nem tekinthető csekélységnek. További vizsgálatok még több fényt derítettek e tekintetben, nevezetesen beigazolták, hogy a szén közvetlenül a bányából kiszállítva, nagyon mohó a levegő oxigénje után. Egy esetben 10 kg. szén 10 liter levegőnek csaknek összes oxigénjét nyelte el 4 napi időtartam alatt. Ez által csak nagyon kevés szén-sav, de annál több mocsárlég képződik, tehát a szén fűtőértékének ily csökkenése rendszerint csekély ugyan, de a mocsárlég fejlődése a bányákban az explóziók veszélyeként jön tekintetbe. — Tökéletesen biztos a szén raktározása víz alatt, amennyiben még egy teljes év alatt legcsekélyebb változást sem szenved.

Koksz áremelés Németországban. A szindikátus 1909. január 1-től a nagyolvasztó koksz árát 2 márkával és ugyanazon évi október 1-től még tovább 1¹/₂ márkával leszállította. Mint most értesülünk, német szénipari körökben őszfele a koksz-árak emelkedésére számítanak.

Felsőszilézia széniparának helyzete február hónap igen kedvezőtlen volt. Ennek oka egyrészt az enyhe télben és abban a körülményben rejlett, hogy Magyarországra és Ausztriába sokkal kevesebbet vittek ki, mint más években. Az ezen országokba való kivitel 1909 utolsó hónapjaiban a tarifaemelés hírére nagyon nagy arányokat öltött s így az ellentét annál érezhetőbbé vált. A szénpiac helyzetét súlyosbította továbbá az is, hogy a felsősziléziai szénkonvenció a készletek növekedése folytán a szétküldés megcsappanása miatt elrendelte, hogy az üzemet az egyes telepeken 15%-al csökkentésék.

Szénpiac. Middlesbrough, ápr. 2. A szénpiac Newcastleben szilárd, Blythben sok gőzös vár felrakásra. Northumberlandban munkabeszüntetés van. Darhami gázzszen nagyon szilárd, további kilátás van áremelkedésre, mivel több igen jelentékeny bányában sztrájkolnak a munkások. Walesben a munkások nem fogadják el mindenütt a meg egyezést, s ezért a helyzet bizonytalan, ellenben a kereslet szilárdult e mindenütt nagyobbodó ipari tevékenység folytán, különösen élénk a tevékenység az acélművekben, hajógyárakban stb. Ápr. 7. A szénüzlet szabálytalan. A „Best Northumberland“ mozdonyos és Blyth ára: 11 s. 6 d. Tyne elsőrendű 12 s. — 12 s. 3 d., Blyth apró: 6 s. 9 d., Tyne elsőrendű apró: 8 s.

Vaspiac. Middlesbrough, ápr. 2. A nyersvasüzlet már néhány hónapja kevés változást mutat, de a hámait tartós kereslet mellett állandóan magasabb árakat ér el. Az árak áprilisra a múlté: 1. sz. öntött minőség 53.9—54, 2. sz.: 51.6; hámait, 1., 2. és 3. sz.: 67. A helyi warránsok zárata pénztár (3. sz.): 51.6. Warránskészletek: 423,862 tonna, ebből 3. sz.: 386,213 t. Készletnövekedés 11,095 t. Elszállítottak márciusban 97,600 tonnát a február havi 67,800 tonnával szemben, s a folyó év első negyedében 268,400 tonnát az 1909. első negyedévi 234,300 tonnával szemben. Április 7-én a 3. sz. Middlesbrough G. M. B. 51 s. 6 d. volt, az 1. sz. pedig: 54 s. Hámait: 67 s. netto pénztár, azonnali szállításra. Összes készlet 423,775 tonna. A kész vas- és acélkivitel 5,500 tonna volt, az 1909. áprilisi 4,600 tonnával szemben.

Glasgow, ápr. 1. Reichmann & Co. jelentése szerint az üzlet az ünnepek után lanyhán kezdődött, főképen a kevéssé megnyugtató politikai viszonyok következtében. Mindazáltal az árak visszaesésétől nem kell tartani, amennyiben az általános üzleti helyzet egészen jó. Ápr. 6-án az üzlet tartós volt 51 s. 6 d.-vel. Az április elseji zárlatárak (3. sz.) „M“ bro warráns árak, összehasonlítva a március 24-iki árakkal:

	ápr. 1.	márc. 24.
tonna, pénztár	51/6	51/10
„ 1 hó:	51/9 ¹ / ₂	52/1 ¹ / ₂
„ 3 hó:	52/5	52/9
Készlet kezelés:	1910	1909
Connals készletek Glasgowban:	1,000	1,000
Elszállítás március 14—19-ig:	7,299	6,526
„ január 1-től március 19-ig	61,022	65,018
Skót nagyolvasztók üzembn	85	85
M-broban Connals készletek:	385,862	193,278
Elszállítás márc. 1—23-án:		
Skótország:	30,464	32,389
Anglia és Wales:	11,644	7,390
Külföld:	55,477	51,574
együtt	97,585	91,358

Belgu vasipar, ápr. 7. A nyersvasárak visszaesése után az irányzat szilárdult, s azt hiszik, hogy az árak további visszaesésétől nem kell tartani. Északfranciaországban a koksz tonnájának árát 2 frankkal emelték az év második felére, ami a belga kokszár emelését fogja maga után vonni. Az utolsó előtti hét óta a készárunknál, különösen a rudvasnál és pléhnél a kivitelre való jegyzés csök-

ken, a sinek és tartók irányzata jó. Utolsó héten állítólag 11,000 tonna tartóra történt megrendelés kivételre.

Az „Iron Age“ szaklap szerint a nyersvastermelés márciusban 2,615,000 tonna volt a február havi 2,397,000 és a múlt év március havi 1,836,000 tonnával szemben. A heti termelőképeség f. é. április 1-én 592,000 tonna volt a március elsőjé 594,000 tonnával szemben. Az üzlet a múlt héten nyugodt volt. Az eladások között szerepelt 25,000 tonna bázikus vas a második félévben való szállításra és 2000 tonna kovácsolt vas. Déli 2. sz. öntött vasat 12 fillérért ab Birmingham készpénz mellett adtak el. A nagyolvasztók egyes minőségeket december végén való szállításra 12¹/₂ dolláros alapon ajánlanak. Lemezeket és vastömböket folytonosan visszavásárolnak. Valószínűnek tartják a bérék általános emelkedését, miből a nagyolvasztókra, tekintettel az árak drágulására, nehézségek származnak. Egyesek csak az üzemek általános korlátozásától várnak megoldást. Kész acélban az üzlet egyenetlen volt arra való tekintettel, hogy a termelési képesség egyes minőségekben emelkedik.

Fémpiac. Réz. A husvéti ünnepek után az ár mintegy 20-al mutatott esést, mely körülményt a lanyha new-yorki jelentéseknek tulajdonították. Március második felére az európai készlet csökkenését 1400 tonnára teszik. Az erre vonatkozó amerikai statisztika még ismeretlen. Az utolsó héten a réz ár valamivel feljebb szállt, amit ismét az európai készlet további csökkenésének tulajdonítanak. A rézpiac további alakulása attól várható, vajon az amerikaiaknak tényleg fog-e sikerülni és mily mértékben a kerve vett üzemredukció? Április 1-én az árjegyzések a következők voltak: Standard réz pénztár 3 58.5—58.7.6, 3 hó: 3 59.7.6—59.10.0; angol Tough 3 62.10.0—62.10.0; angol best selector: 3 63.00.0—63.0.0; angol és amerikai elektroyt: 3 61.5.0—61.15.0 A további árfolyamok:

Standard réz pénztár:	ápr. 5.	ápr. 7.	ápr. 8.
	58.0.0—58.2.6	58.00.0—58.18.9	57.7.6—57.10.3
Standard réz 3 hó:			
	59.2.6—59.5.0	50.0.0—59.1.3	58.10.0—59.11.3

Végül az április 8-iki jegyzések: Angol Tough: 61.10.0—62.0.0; angol best selected 61.10.0—62.0.0; angol és amerikai elektroyt: 63.0.0—63.10.0; Standard pénztár: 57.11.3, Standard 3 hó: 58.12.6. A Standard réz árak netto értendők, a többi réz árak pedig 3¹/₂% árengedménnyel. **Ón.** Március végén csaknem megszakítás nélkül emelkedett, míg április 1-én 3 152.15 pénztár és 3 154.16 három óra jegyzetett. Az áremelkedést főképpen annak tulajdonítják, hogy Straits Settlementsből szokatlanul kicsiny volt a szállítás. Ennek dacára azonban az európai készletek elég nagyok. A jegyzések voltak:

Straitson pénztár:	ápr. 6.	ápr. 7.	ápr. 8.
	149.12.6—149.15.0	150.2.6—150.7.6	150.2.6—150.0.0
Straitson 3 hó:			
	151.12.6—151.17.0	151.10.0—152.7.6	152.5.0—152.2.6
Ólom. Ápr. 8-án: Spanyol v. lágy idegen 12.12.6—12.13.9; angol közönséges 12.15.0—13.0.0; angol L. B. 13.10.0. Ápr. 9-én gyengült az irányzat. Cink. Ápr. 8-án: sziléziai köz. brand 22.17.6—23.0.0; angol Swansea 24.0.0—24.10.0. Ápr. 9-én a cinküzlet elhanyagolt volt. Antimon. Ápr. 8-án: 28.10.0—30.10.0; nyers 13.10.0—14.0.0; antimon-érc (basis 50%) 8.0.0—10.0.0. Higány (75 font, warráns) április 8-án 9.50. Alumínium 98—99% 70.0.0—75.0.0. Nickel —98—99% 167.10.0—171.0.0. Platina troy uncija 115 s.			

Oroszország fémpiac. A jekaterinburgi piacon március közepén a vaskovandót 1.15—1.65 rubellel, az öntött vasat 46—50 kopekkel, a rudacélt 2.25, a rudvöröszretet 13.40—13.50 és a lemez vas vörös rézet 18—20 rubellel jegyezték pudonként. Az alumíniumnak rudakban 17.50, az ónnak 26—27, az ólomnak 3.40, a horganynak 4.80—5.30, a nickelnak 34—36 rubel volt a pudja. A platina piac hangulatát erősebbnek látták februárban, mint januárban. Az árak emelkedtek. A 83%-os platinának zolotnikja 6.05 rubel volt. Érdekeltek körökben arra vannak elkészülve, hogy az árak még emelkedni fognak. A termelők nagyon visszatartók az eladásban.

Az ezüst fém londoni átlagárai (0.925) finom uncia-ként (31.104 gr.) a következők voltak: április 6-án: 24¹/₁₆ d., ápr. 7-én 24 d., ápr. 8-án 24¹/₁₆ d., ápr. 9-én 23⁹/₁₆ d., ápr. 11-én 24³/₁₆ d., ápr. 12-én 24⁷/₁₆ d. Az ezüstnek áresése a közel jövőben előreláthatólag nem fog bekövetkezni.

A londoni váltónak a budapesti börzén ápr. 12-én pénz: 240.86 K., áru 241.08 K. volt az árfolyama.